

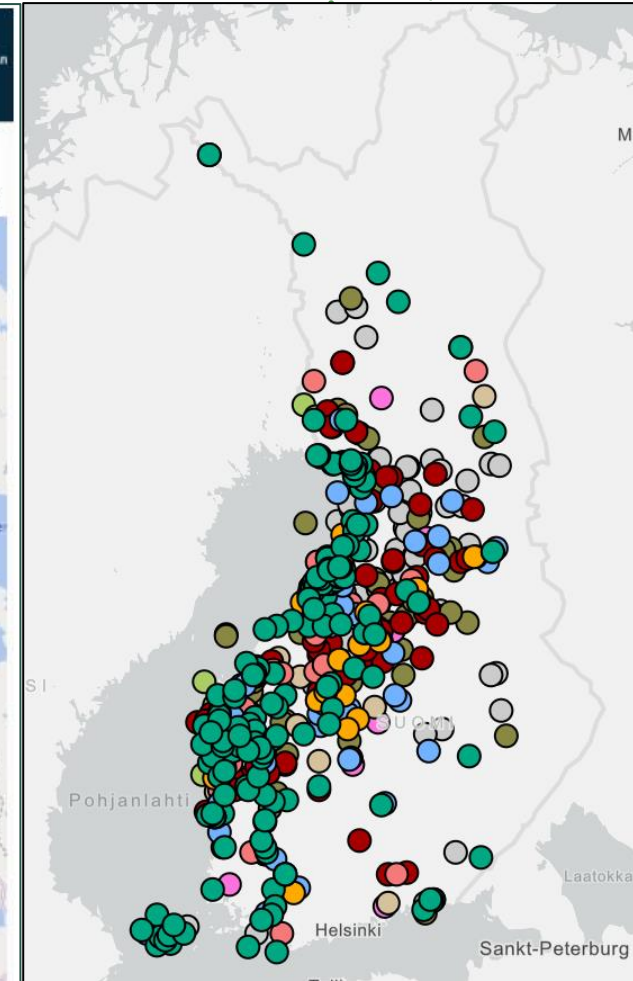
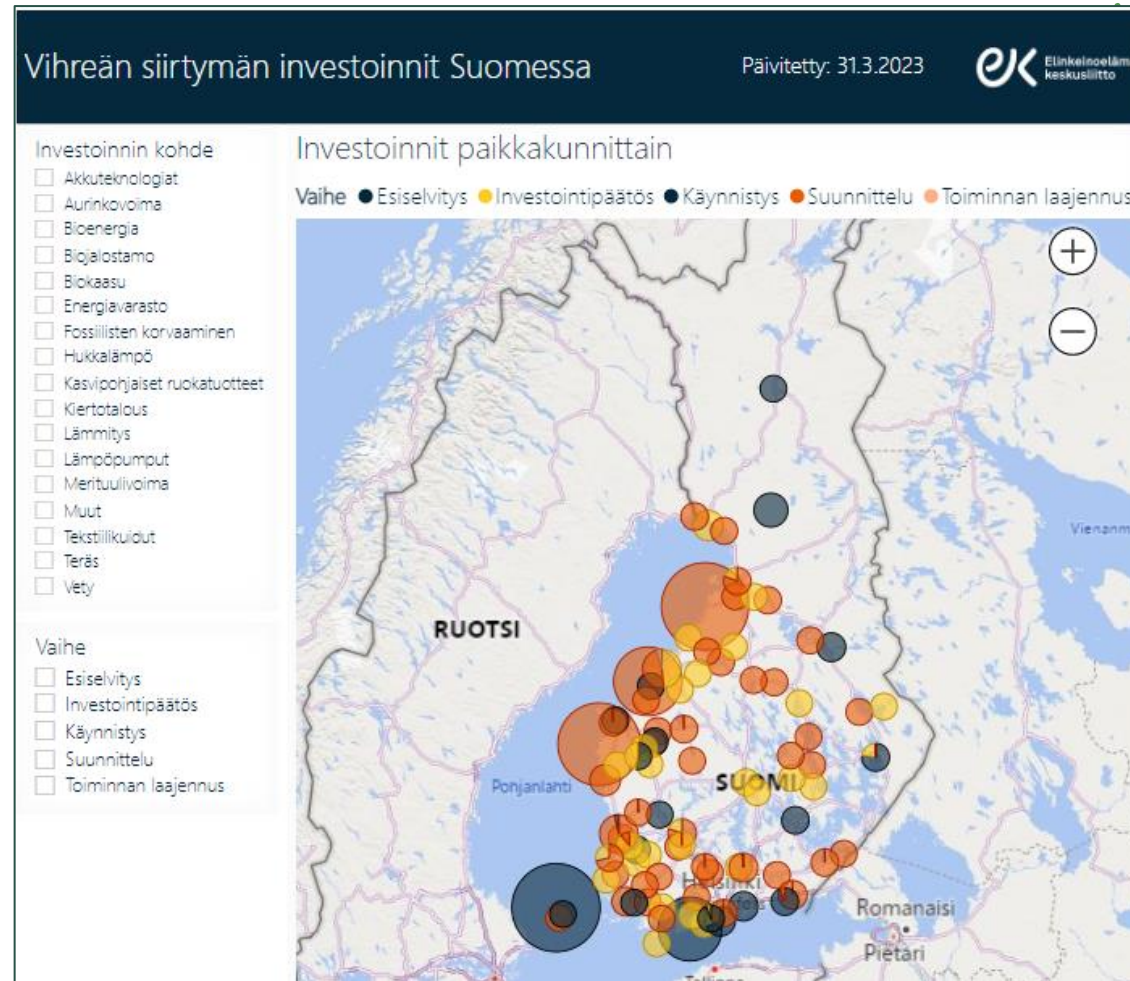
Puhtaan energian Suomi –reformipöytä, kuuleminen 10.5.2023
Minna Ojanperä, johtava asiantuntija
minna.ojanpera@ek.fi / 050 521 8152

Investointien edistäminen maankäyttö- ja lupaprosesseja sujuvoittamalla

Miksi sujuvoittaa investointiluvitusta?

Teollisuuden murros näkyvissä

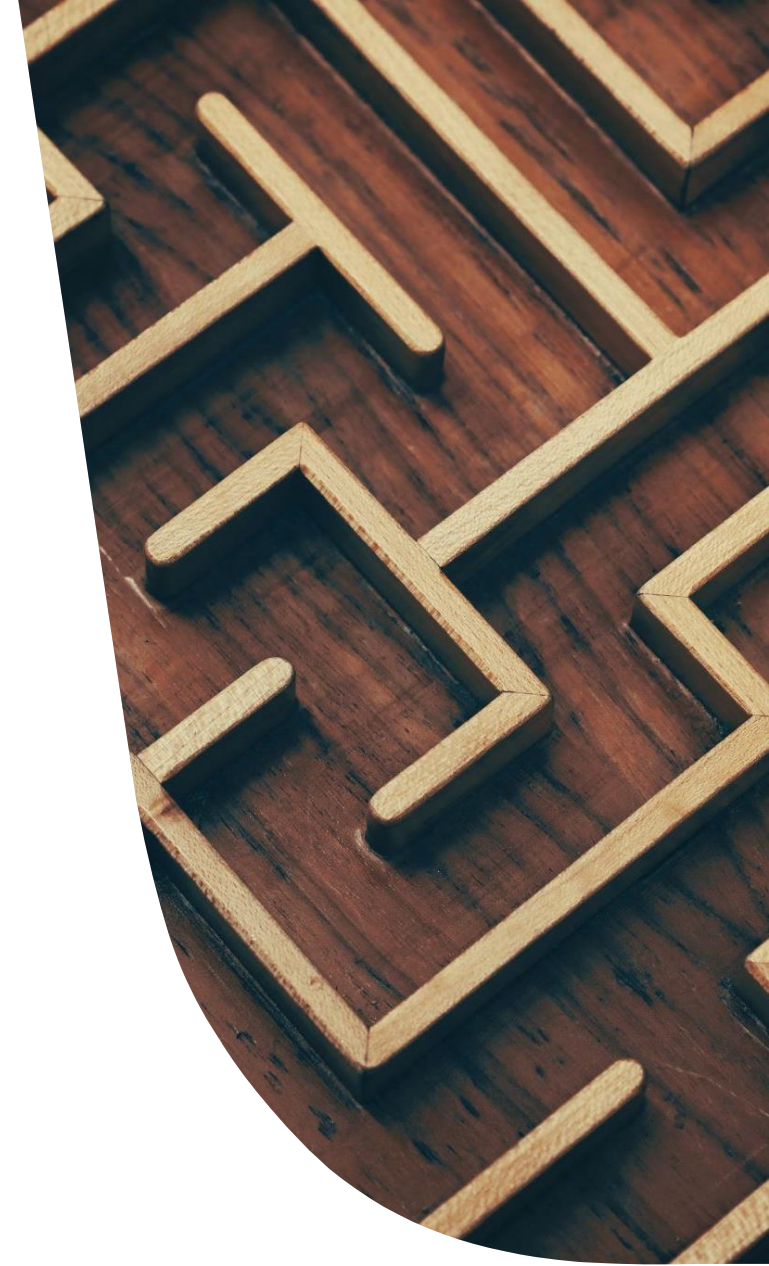
- Suunnitteilla yli 60mrde edestä investointeja 2030 mennessä:
 - Merituulivoima 43mrde
 - Maatuulivoima >15mrde
 - Muut investoinnit >13mrde
 - Akkuala >4mrde
 - Vety >3,5mrde
 - Teräs >2-6mrde
 - Bioenergia >0,6mrde
 - Aurinkovoima >0,5mrde
 - Lämpöpumput ~0,2mrde
 - Tekstiilikuidut ~0,5mrde
 - Kiertotalous ~0,5mrde
 - Fingrid siirtoverkot 3mrde

Lähde: Tuulivoimayhdistys hankekartta

Mitä investointiluvituksen nykyisiä ongelmia tulisi ratkaista?

- ✓ Maankäyttö- ja lupaprosessien yhteenlaskettu **kokonaiskäsittelyaika on liian pitkä**
- ✓ **Toimivaltaisten viranomaisten kokonaiskoordinaatiota ei ole** riittävästi, erityisesti lupa- ja valvontaviranomaisen näkemysten yhteensovittaminen keskeistä
- ✓ Viime aikainen **oikeuskäytäntö on luonut epävarmuutta** ympäristöluvituksen ennakoitavuuteen
- ✓ Kevään 2022 jälkeen on säädetty / ollaan säättämässä erilaisille hankkeille erilaisia lupamenettelyjä niin Suomessa kuin EU:ssa – **luvituksen kokonaisuus hajaantumassa entisestään**

Investointihankkeessa kokonaiskäsittelyaika ratkaisee

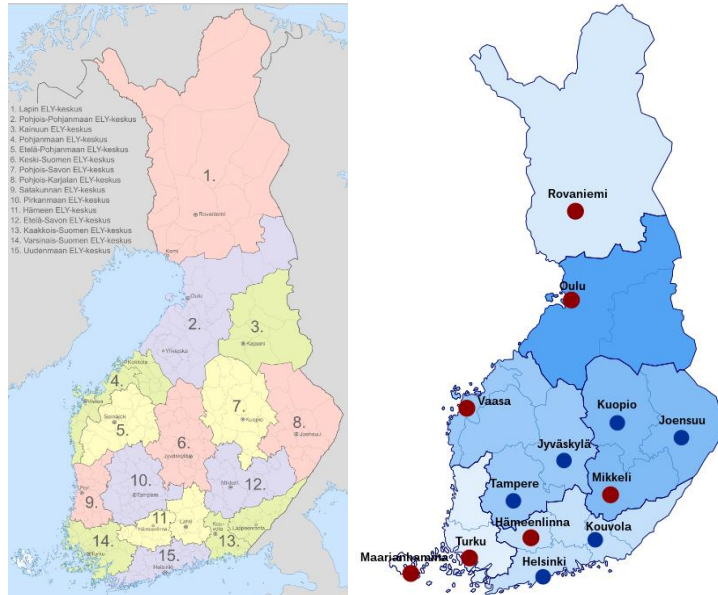
- On hankekohtaista, mitkä maankäyttö- ja lupaprosessit kohdistuvat eri investointeihin
- Kaavaprosessi kestää vähintään kuukausia, usein vuosia (kaavamuuotos vs. uusi kaava)
- YVA-tarveharkinta + ympäristövaikutusten arviointi (YVA), noin 1-2 vuotta
- Eri luvat, kuukausista vuosiin
- Muutoksenhaku: valitusasteesta riippuen vuodesta useaan vuoteen

Suunnittelu	Luvanhaku	Muutoksenhaku
• Kaavoitus • YVA, SOVA • Luonnonsuojelulain mukaiset poikkeusluvat • Vesiensuojelun poikkeusmenettelyt	• Ympäristölupa (ja vesilupa) • Kemikaalilupa • Rakennus- ja toimenpideluvat	• Valitus hallinto-oikeuteen • Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Kuva: EK:n Investoinnit liikkeelle lupakäsittelyä uudistamalla -raportti 2022

Viranomaisten yhteistyöllä hankkeet etenevät – tai eivät

- 15 ELY-keskusta, joissa 13:ssa ympäristövastuualue
- 6 avia, joissa 4:ssä ympäristöluvat –vastuualue
- Lisäksi kunnat sekä muut mahdolliset toimivaltaiset viranomaiset (Tukes, STUK, Museovirasto...). Asiakohtaisia viranomaisia per investointihanke on useita.
- Viranomaisten kokonaiskoordinaation hitaus perustuu virallisiin lausuntopyyntöihin ja viranomaisten välisiin valitusoikeuksiin.

Epävarmuus lisääntynyt ympäristöluvituksessa

- Paljon mediahuomiota saaneissa, kumoutuneissa tai lähtötilanteeseen palautetuissa ympäristölupaprosesseissa keskeistä on ollut **lupaviranomaisen (avi) ja muutoksenhakutuomioistuinten (Vaasan hallinto-oikeus, KHO) eriävät näkemykset** ympäristöluvan kannalta keskeisistä kysymyksistä
- Erityisen huomion alla on ollut vesipuitedirektiivin tiukentunut tulkinta Suomessa ja sen heijastusvaikutukset
- **Ennakoitavuus** on selkeä vaatimus sääntely-ympäristölle, joka houkuttaa investoimaan Suomeen

**KHO ei anna Finnulpille ympäristölupaa sellutehtaan perustamiseksi Kuopioon –
Toimitusjohtaja: "Tämä estää muidenkin hankkeiden toteutumisen"**

Oikeus kumosi akkumateriaalitehtaan ympäristöluvan

Korkein hallinto-oikeus on palauttanut Soklin kaivoksen ympäristö- ja vesitalousluvan aluehallintoviraston käsittelyyn

Investointien lupamenettelyihin tullut ja tulossa muutoksia 1/2

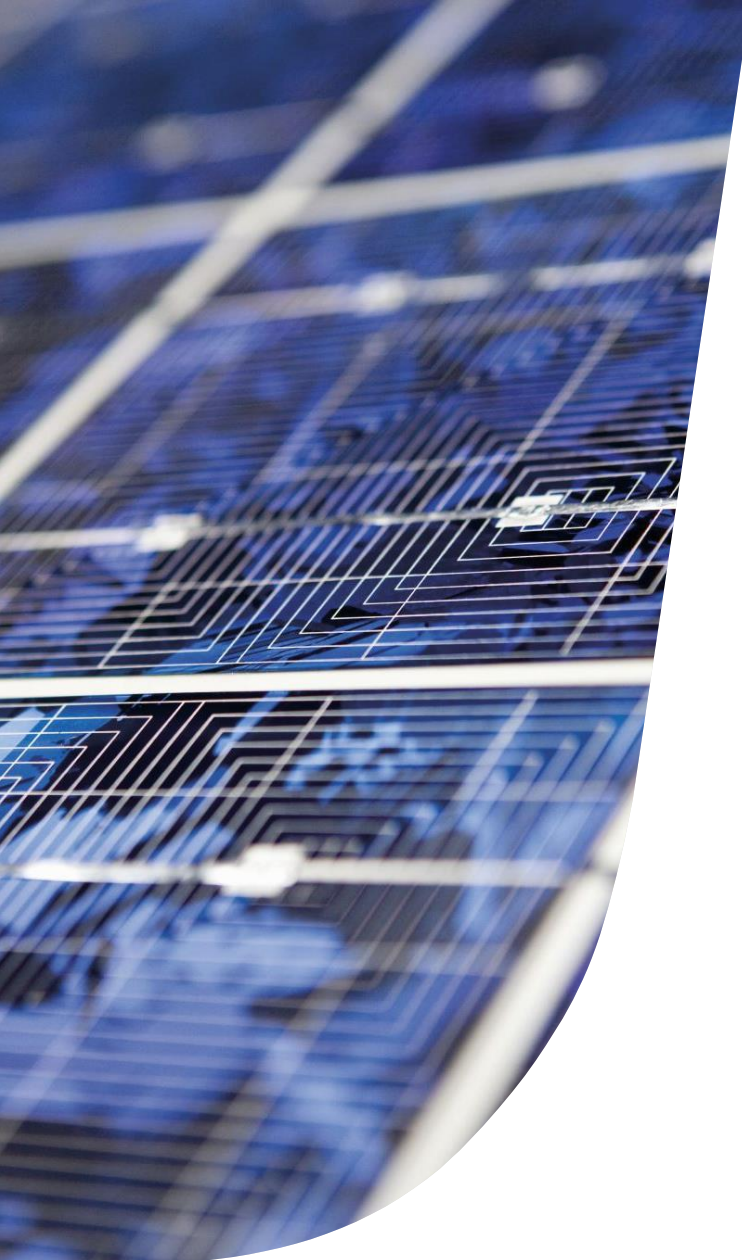
- Suomessa:

- Vihreän siirtymän etusija ympäristöluvituksessa, voimaan 2023 alusta
- Kiireellinen käsittely muutoksenhaussa

- EU:ssa

- Häätäasetus uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä, määräaikainen, voimaan 2022
- Teollisuuspäästödirektiivin muuttaminen, voimaan 2023?
- Nettonollateollisuutta koskeva asetusehdotus, voimaan 2023-2024?
- Kriittisiä mineraaleja koskeva aloite, voimaan 2023-2024?

Investointien lupamenettelyihin tullut ja tulossa muutoksia 2/2

- Erityisesti turvallisuusympäristön muutos ja sitä seurannut energiakriisi ovat tuoneet lupamenettelyt ennen näkemättömällä tavalla huomion kohteeksi Suomessa ja EU:ssa
- Esimerkiksi EU:n nettonollateollisuutta koskeva asetus:
 - uusiutuvan energian teknologiat: sähkön ja lämmön varastointitekniikat, lämpöpumput, sähköverkkoteknologiat, ei-biologista alkuperää olevat uusiutuvat polttoaineet, kestävät vaihtoehtoiset polttoaineteknologiat, elektrolyysilaitteet ja polttokennot, kehittyneet teknologiat energian tuottamiseksi ydinenergian prosesseista mahdollisimman vähäisellä polttoainekierron jätteellä...
 - kansallinen toimivaltainen viranomainen (**one stop shop**)
 - **määräajat** lupaprosesseille, yva-prosessille, kaavoitukselle (12 kk/ 18 kk)

Miten eteenpäin?

- Seuraavan hallituksen tulee sitoutua vahvasti ja tavoitteellisesti investointien maankäyttö- ja lupaprosessien sujuvoittamiseen, joka on väistämättä poikkihallinnollinen hanke
- Valtioneuvostossa yksi taho, joka seuraa sujuvoittamistoimenpiteiden etenemistä
- Tarvitaan eri tasoisia toimia – yhtä hopealuotia ei ole.

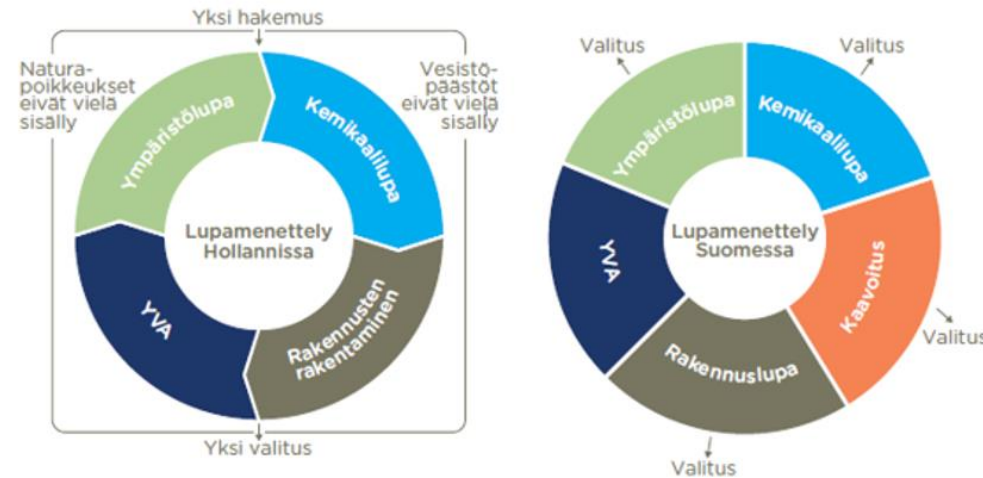
EK:n visio: 1 + 1 + 1

- Investointihankkeet, joihin yritys tarvitsee useita eri lupia, hoidetaan keskitetysti yhden ja saman lupaprosessin kautta.
- Yritykselle tarjotaan tätä varten keskitetty asiointikanava ("yksi luukku"). Myös kaikki hanketta koskevat asiakirjat voidaan toimittaa tämän yhden asiointikanavan kautta.
- Asiointikanavasta ja koko prosessista tulee tehdä digitaalinen ja monikielinen
- Hakemukset ja asiakirjat käsitellään viranomaisten tehokkaassa kokonaiskoordinaatiossa. Tietojen käsittely ja siirto viranomaiselta toiselle on sujuvaa ja nopeaa.
- Lopputuloksena yritys saa yhden viranomaispäätöksen, josta voi valittaa kerran. Myös monilupaisista hankekokonaisuuksista voisi valittaa vain kerran.

1 hakemus, 1 asiointikanava, 1 valitusmahdollisuus

- Useilla EU-mailla on lupamenettelyjen sujuvuudessa haasteita. Luvituksen mallimaana tunnetaan tällä hetkellä Hollanti. Äänekosken biotuotetehdas on Suomen tunnetuin onnistunut luvitusprosessi.
- Suomessa tehtävillä kunnianhimoisilla uudistuksilla on mahdollisuus luoda entistä houkuttelevampi investointiympäristö, jossa luvituksen lainsäädäntökokonaisuus on johdonmukainen, ennakoitava ja sujuva, ympäristönsuojelun tasosta tinkimättä.

Kuva: EK:n Investoinnit liikkeelle lupakäsittelyä uudistamalla -raportti 2022

Sähköisen asioinnin kehittäminen

- Työ- ja elinkeinoministeriön ”Luvat ja valvonta”-hanke on kannatettava, toteuttamista jatkettava
- Luvituksen sähköisen asiointijärjestelmän tulee kattaa
 - kaikki valtion viranomaiset ja kunnat
 - kaikki luvat ja muut hallintomenettelyt
 - hakijan ja muiden asianosaisten asioinnin ja neuvonnan.
- Lupapäätökset tulee digitalisoida siten, että saatavilla on ajantasainen (kodifioitu) päätös sisältäen laitosaluetta koskevat päätökset (ympäristöluvut, luvan muutospäätökset, tuomioistuinratkaisut yms.)
- Lupahakemusten ja -päätösten tulee olla digitaalisesti rakenteellisia. Asiakirjoja olisi siten helppo käsitellä sähköisesti esim. lupamuutosten osalta. Nyt lupapäätökset ovat jopa monisatasivuisia kattaen kertoelma-, lupamääräys- ja -perusteluosuudet.

Viranomaisten kokonaiskoordinaation parantaminen

- Viranomaisten keskinäisen koordinaation parantaminen sekä lupa- ja valvontaviranomaisten näkemysten tehokas yhteensovittaminen keskeistä investointiluvituksen sujuvoitumiseksi
- Valtakunnallinen keskitetty viranomainen
 - kattaisi lupa-, valvonta- ja ohjaustehtävät
 - keskitetty valtakunnallinen organisaatio, joka olisi kuitenkin läsnä eri puolilla Suomea ja tuntisi paikallisolosuhteet
 - ympäristötoimialan yhdistäminen tärkeää, voi olla myös monialainen, ohjaavalle ministeriölle vaihtoehtoja
 - Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa (Tukes) ei tule sisällyttää perustettavaan valtakunnalliseen viranomaiseen.
- Toiminnanharjoittajilla olisi vain yksi viranomaistaho, jonka kanssa voisi ennakolta keskustella kaikista hankkeisiin sisältyvistä eri lainsäädäntöjen asettamista edellytyksistä ja selvilläolovelvollisuuksista, jotta lupahakemus olisi riittävän korkeatasoinen. Viranomaisen laatiman ohjeistuksen on oltava kokonaisuudessaan selkeä ja yksinkertainen.
- Viranomaiselle tulee varmistaa riittävät resurssit ja henkilöstön osaamistasoon tulee panostaa.

Ympäristölainsäädännön muutostarpeita

- Yhdistetään olemassa oleva ”yhden luukun lainsäädäntökokonaisuus” – vain yksi lupamenettelylaki, jotta kokonaisuus pysyy selkeänä. Näin valmistaudumme myös tulevaan lainsäädäntöön.
- Asetetaan sitovat, lakisäätteiset määräajat lupamenettelyille
- YVA-prosessille sujuvoittamistarpeita: yhdistettävä ympäristölupaprosessiin, yksinkertaistaminen erityisesti teollisen transformaation hankkeissa
- Vesipuitteidirektiivin mahdollistamat joustot täysimääräisesti Suomessa käyttöön, keinovalikoimaan myös uusia kokeiluja (kompensaatiot)
- Ympäristölupamääräysten tarkastusten palauttamista tulee pohtia kaivostoiminnassa, ei muussa teollisessa toiminnassa
- Raaka-aineiden kiertoa nopeutettava sujuvoittamalla Ei enää jätettä –menettelyä
- Ydinvoimalaitoksen luvitus erityisen huomion alle, tarve pienillä ja sarjavalmisteisilla reaktoreilla. Yhteys YVA-lainsäädännön uudistamiseen.

Maankäyttölainsäädännön muutostarpeita

- Kaavoituksen sujuvoittaminen on keskeinen osa investointien maankäyttö- ja lupaprosessien kokonaisuutta – alueiden käyttölaki uudistettava tukemaan investointien nykyistä nopeampaa etenemistä
- Sujuvoittamisen keinoja on useita, esimerkiksi:
 - Yksityiselle aloiteoikeus käynnistää kaavaprosessi, kunnalle velvollisuus vastata määräajassa
 - Yksityiselle toimijalle mahdollisuus valmistella kaava kunnan ohjauksessa
 - Kaavatasojen päällekkäisyyksiä vähennettävä, maakuntakaava muutettava strategiseksi
 - Vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista koskevasta erityissääntelystä tulee luopua
 - Rakentamisluvissa otetaan käyttöön lakisääteinen palvelulupaus

MRL-kokonaisuudistusta valmisteltiin vuosia, prosessin aikana tehtyjä ehdotuksia voidaan hyödyntää osana alueiden käyttölain valmistelua

Muutoksenhakuvaiheen sujuvoittaminen.

- Ilmeinen tarve riittäville resursseille hallinto-oikeuksissa.
- Suomessa tulee ryhtyä selvittämään muutoksenhaun yhdistämistä yhteen valitusikkunaan. Monilupaisissa hankkeissa edettäisiin kohti 1+1+1 -toimintamallia, jossa investointihankkeesta voisi valittaa vain kerran. Tämä tarkoittaisi sitä, että eri valitusperusteet tulisi esittää yhdellä kertaa samaa hanketta koskien.
- Investointihankkeen maankäyttö- ja lupamenettelyistä tulee säätää siten, että viranomaiset eivät lähtökohtaisesti voisi valittaa toistensa päätöksistä. 1 + 1 + 1 -malli ja viranomaisrakenteen yhdistäminen johtaisivat eri viranomaisten näkemysten tehokkaampaan yhteensovittamiseen ja vähentäisi viranomaisvalituksia. EK:n selvityksessä peräti kolmasosa valituksista olivat viranomaisten toisistaan tekemiä.
- Osallistumismahdollisuuksia kaavojen valmisteluvaiheessa voidaan parantaa, samalla pohdittava keinoja ehkäistä kaavoista tehtäviä valituksia. Hollannin mallin mukaisesti etupainotteisesti perittävät oikeudenkäyntimaksut voisivat olla yksi selvityksen arvoinen keino.

minna.ojanpera@ek.fi
050 521 8152